6. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЗАГАЛЬНО КАФЕДРАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОБОТИ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬСЯ У ПЕРІОД 2016-2021 рр. НА КАФЕДРІ ЕКОЛОГІЇ ТА БОТАНКИ

№	Назва НДР	Рік виконання, номер держреєстрації	Виконавці-викладачі кафедри
1	Стан і динаміка фітопопуляцій в екосистемах Північного Сходу України за умов різного ступеня та характеру антропогенного впливу	0115U007150	проф. Скляр В.Г., проф. Коваленко І.М., доц. Скляр Ю.Л., доц. Клименко Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., доц. Бондарєва Л.М., доц. Тихонова О.М., асп. Зубцова І.М., асп. Пеньковська (Кравчук) Л.В. асп. Пеньковська (Кравчук) Л.В.
2	Інвентаризація біорізноманіття та комплексний популяційний аналіз рослинного покриву Північно-Східної України	0121U113245	проф. Скляр В.Г., проф. Коваленко І.М., проф. Онопрієнко В.П., проф. Жатова Г.О., доц. Скляр Ю.Л., доц. Клименко Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., доц. Бондарєва Л.М., доц. Тихонова О.М., доц. Зубцова І.М., асист. Новікова А.В., асп. Ярошенко Н.П. асп. Коплик Я.В., асп. Коршикова К. асп. Маруха Т.

<u>ТЕМА № 1.</u> Виконувалась у період 2016-2020 р. Дослідженням було охоплені ценопопуляції майже 40 видів рослин, що є типовими для Північно-

Східної України (*Convallaria majalis* L., *Thymus serpyllum* L. emend. Mill., *Hypericum perforatum* L., *Plantago major* L., *Helichrysum arenarium* L., *Saponaria officinalis* L., *Arctium lappa* L., *Melilotus officinalis* (L.) Pall., *Leonurus villosus* Desf. ex Spreng, *Centaurium erythrea* Rafn., *Althaea officinalis* L., *Potentilla erecta* (L.) Raeusch., *Sanguisorba officinalis* L., *Polygonum aviculare* L., *Maianthemum bifolium* (L.) F.W. Schmidt., *Mercurialis perennis* L., *Polygonatum multiflorum* (L.) All., *Dactylis glomerata* L., *Festuca pratensis* Huds, *Phleum pratense* L.,*Trifolium pratense* L., *Trifolium repens* L., *Lotus corniculatus* L., *Convolvulus arvensis* L., *Stellaria holostea* L., *Vaccinium vitis-idaea* L., *Vaccinium myrtillus* L., *Aegopodium podagraria* L., *Asarum europaeum* L., *Acer platanoides* L., *Quercus robur* L., *Pinus sylvestris* L та ін.), і тих, що репрезентують раритетну складову фіторізноманіття (*Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo, *Nymphoides peltata* (S. G. Gmel.) O. Kuntze), *Trapa natans* L., *Pulsatilla patens* (L.) Mill, *Lilium martagon* L., *Listera ovata* R.Br. та ін.). Відповідно, при цьому вивченням були охоплені фітоценози, які репрезентують усі основні типи природної рослинності регіону (лісову, лучну, болотну, вищу водну), а також агрофітоценози. Дослідження базувалися на використанні методології комплексного популяційного аналізу, який передбачав оцінку розміру популяційного поля, значень популяційної щільності, розмірних та морфологічних ознак особин, які формують популяції, визначення структури (онтогенетичної, віталітетної, розмірної, просторової), а також екологічних зв'язків популяцій на тлі різних видів та ступеня антропогенного випливу. Дослідження насамперед здійснювалися з опорою на методичні підходи (рекомендації) висвітлені у наукових працях д.б.н., проф. Ю.А. Злобіна.

Загалом у межах виконання теми «Стан і динаміка фітопопуляцій в екосистемах Північного Сходу України за умов різного ступеня та характеру антропогенного впливу» видано 188 наукових праць, у тому числі два розділи монографії та 65 статтей. До наукової роботи активно залучалися студенти факультету агротехнологій та природокористування (насамперед спеціальності 101 «Екологія»), результатом чого, зокрема, є підготовка низки спільних наукових тез у матеріалах конференцій, захист близько 20 дипломних робіт, написаних на основі результатів комплексного популяційного аналізу видів рослин, які зростають на теренах Північно-Східної України, а також підготовка 11 наукових праць на конкурс студентських наукових робіт, чотири із яких посіли призові місця.

ТЕМА № 2. Виконання робіт за темою «Інвентаризація біорізноманіття та комплексний популяційний аналіз рослинного покриву Північно-Східної України» було розпочато у 2021 році.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГОСПДОГОВІРНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОБОТИ, ЯКІ ВИКОНУВАЛИСЯ У ПЕРІОД 2016-2019 рр. НА КАФЕДРІ ЕКОЛОГІЇ ТА БОТАНКИ

№	Назва ГДТ	Рік виконання, номер держреєстрації	Виконавці-викладачі, аспіранти кафедри
1 2 3 4	«Розробка проектів створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення»	2016-2019 рр.; 0117U006759, 0118U100264, 0119U103488	проф. Скляр В.Г., проф. Коваленко І.М., доц.Скляр Ю.Л., проф. Жатова Г.О., доц. Клименко Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., асп./асистент Зубцова І.М., асп. Пеньковська (Кравчук) Л.В.
5	«Розробка проекту організації території регіонального ландшафтного парку «Сеймський»»	2017 р. ; 0117U006760	проф. Скляр В.Г., проф. Коваленко І.М., доц. Скляр Ю.Л., доц. Бондарєва Л.М., доц. Тихонова О.М. проф. Жатова Г.О., доц. Клименко Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., асист. Зубцова І.В.
6	Підготовка та проведення Міжнародної науково-практичної конференції «Основні шляхи збереження лучно-степових екосистем України», присвяченої 90-річчю «Михайлівської цілини»	2018 р.	проф. Скляр В.Г., проф. Коваленко І.М., доц. Клименко Г.О., доц. Скляр Ю.Л., проф. Онопрієнко В.П., доц. Бондарєва Л.М., доц. Тихонова О.М. проф. Жатова Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., аспірант Зубцова І.М., аспірант Пеньковська (Кравчук) Л.В.

<u>ТЕМА № 1-4.</u> У період 2016-2019 рр. на замовлення Департаменту екології та охорони природних ресурсів Сумської обласної державної

адміністрації розроблено проекти створення у Сумській області нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду у кількості 61 шт.

ТЕМА №5. За результатами виконання теми «Розробка проекту організації території регіонального ландшафтного парку «Сеймський»» підготовлено документ, текстова частина якого становить 444 стор. друкованого тексту та близько 200 сторінок додатків. Основна частина розробленого «Проекту…» включає вісім розділів.

У **РОЗДІЛІ 1** надано загальні відомості про регіональний ландшафтний парк «Сеймський».

Висвітлене місце його знаходження історія створення. Показано, що на теперішній час регіональний ландшафтний парк «Сеймський» (далі РЛП «Сеймський») це найбільша за розміром природно-заповідна територія Сумщини. Більша частина його площі припадає на Путивльський район (36210,6 га). Далі на захід 30865,4 га території РЛП знаходиться у Конотопському районі – до кордону з Чернігівською областю. Частина території парку (24 664,6 га) належить до Кролевецького, і 7117,3 га – до Буринського районів.

Охарактеризовано особливості організації та використання території РЛП в минулому.

Детально висвітлено обсяги та характер виконаних проектних та вишукувальних робіт. Зокрема, виконавцями теми було опрацьовано 381 джерело інформації, у тому числі «Проекти організації…» Деснянсько-Старогутського НПП, Гетьманського НПП, їхні Літописи природи, проаналізовано матеріали лісовпорядкувань. Вивчений різноманітний картографічний матеріал, що стосується території РЛП «Сеймський», уся наявна документація періоду 1994 – 2017 рр. щодо створення та функціонування РЛП.

При проведенні проектно-вишукувальних робіт були використані затверджені методики та нормативна база з проведення ландшафтного аналізу, лісовпорядкування, методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території, охорони відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів РЛП.

У **РОЗДІЛІ 2** надана інформація про стан довкілля регіонального ландшафтного парку «Сеймський».

Охарактеризовано його геоморфологію, геологію, клімат погоду, гідрографію, ґрунти, флору, рослинність та тваринний світ, а також ландшафтне різноманіття (висвітлена колишня та сучасна ландшафтна структура.

У цьому розділі представлено огляд історії основних результатів наукових досліджень, обґрунтована необхідності організації розгорнутих наукових досліджень на теренах РЛП «Сеймський» та на прилеглих територіях, висвітлено стан та перспективи вивчення біорізноманіття, ландшафтів та організації моніторингових досліджень.

У **РОЗДІЛІ 3** висвітлена соціально-економічна та культурна

інформація про регіональний ландшафтний парк «Сеймський» та регіон його розташування. Наведено деякі історичні аспекти заселення, господарського освоєння території та формування культурно-етнографічних особливостей, відомості про сучасні населені пункти, про склад населення та його зайнятість, представлено пропозиції щодо підвищення рівня зайнятості населення, створення робочих місць, розв'язання інших соціальних проблем.

Охарактеризовано сучасний стан промисловості в регіоні, особливості негативного впливу промисловості на довкілля, представлено пропозиції щодо подальшого розвитку промисловості, зменшення її негативного впливу на довкілля.

Надана інформація про сучасний стан сільського господарства в регіоні, про особливості негативного впливу сільського господарства на довкілля, висунуто пропозиції щодо подальшого його розвитку та зменшення негативного впливу на довкілля.

Проведено аналіз лісогосподарської діяльності у минулі роки, розглянуто використання недеревних рослинних ресурсів лісу та підходи до збереження корінних лісових природних комплексів.

Охарактеризовано стан та перспективи розвитку транспорту, системи зв'язку, шляхів сполучення, системи обслуговування транспорту.

Вивчено стан системи охорони здоров'я та перспективи її розвитку. Охарактеризовано існуючу систему закладів культури та визначено перспективи їхнього розвитку.

Розглянуто організацію рибного та мисливського господарства, видовий склад та чисельність мисливських видів тварин, стан та перспективи розвитку мисливського господарства.

У **РОЗДІЛІ 4.** надана інформація про рекреацію та туризм в регіональному ландшафтному парку «Сеймський».

Розглянуто рекреаційні ресурси регіону, визначено стан та перспективи використання рекреаційних ресурсів, розвитку туристичної інфраструктури, охарактеризовано напрямки рекреаційного благоустрою території, запропоноване створення екологічних стежок, облаштування місць короткочасного відпочинку для населення і відвідувачів РЛП.

Визначено підходи до оцінки рекреаційних ресурсів, рекреаційного навантаження і ємності РЛП «Сеймський», забезпечення безпеки відвідувачів РЛП та забезпечення відвідувачів інформацією, залучення організацій та місцевого населення до рекреаційної діяльності на території РЛП.

Оцінено стан та перспективи розвитку системи побутового обслуговування, громадського харчування, розвитку народних промислів, поліпшення кадрового та наукового забезпечення рекреаційної діяльності.

У **РОЗДІЛІ 5** окреслено пріоритети і проблеми функціонування РЛП «Сеймський».

Визначено найважливіші цінності парку та пріоритети щодо їх збереження, проведено визначення та оцінку проблем, що вимагають втручання і вивчення, а також оцінку системи управління цією установою.

У **РОЗДІЛІ 6** представлено стратегію розвитку парку на десять років.

Визначено стратегічні завдання з розвитку парку на десять років, а також представлена схема функціонального зонування парку і визначено режими кожної із зон.

У **РОЗДІЛІ 7** надано п'ятирічний план заходів у діяльності РЛП «Сеймський».

Охарактеризована структура запланованих заходів та представлений їхній план у табличній формі.

У **РОЗДІЛІ 8** висвітлено засоби та ресурси забезпечення ефективного функціонування РЛП «Сеймський».

Надана інформація про систему управління РЛП «Сеймський», його організаційну структуру та штат, необхідне обладнання та підходи до розвитку інфраструктуру. Визначено систему моніторингу за діяльністю установи, оцінки її роботи та звітності.

ТЕМА №6. 20-22 червня 2018 р. на базі Сумського національного аграрного університету успішно проведена Міжнародної науково-практичної конференції «Основні шляхи збереження лучно-степових екосистем України», присвяченої 90-річчю «Михайлівської цілини». На ній було розглянуто актуальні питання щодо функціонування цієї природоохоронної установи та визначено перспективи її розвитку.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГОСПДОГОВІРНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОБОТИ, ЯКІ ВИКОНУВАЛИСЯ У 2020 р. НА КАФЕДРІ ЕКОЛОГІЇ ТА БОТАНКИ

№	Назва наукового проекту	Номер держреєстрації	Виконавці-викладачі, аспіранти кафедри
1	«Розроблення проєктів створення територій та об`єктів природно-заповідного фонду та організація їх території»	0120U104246	проф. Скляр В.Г., доц. Скляр Ю.Л., проф. Жатова Г.О., доц. Клименко Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., ст. викладач. Зубцова І.М., аспірант Пеньковська (Кравчук) Л.В.
2	«Наукові дослідження природних лісових біогеоценозів області щодо збереження видів рослин, занесених до Червоної книги України, з метою виявлення територій, перспективних для	0120U104244	проф. Скляр В.Г., доц. Скляр Ю.Л., проф. Онопрієнко В.П., доц. Клименко Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., доц. Бондарєва Л.М., доц. Тихонова О.М.

	подальшого створення нових об'єктів природно-заповідного фонду»		ст. викл. Зубцова І.М.

ТЕМА № 1. На замовлення Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації розроблено 14 проектів створення у Сумській області нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

ТЕМА №2. Мета роботи – вивчити природні лісові біогеоценози та самозаліснені території нікому не передані у власність чи користування, у межах Середино-Будського, Роменського та Сумського районів Сумської області, виявити місцезростання рідкісних рослин та території, перспективні для подальшого створення нових об'єктів природно-заповідного фонду.

У ході виконання робіт проведене комплексне вивчення біорізноманіття територій на основі загальноприйнятих методик геоботанічних та зоологічних досліджень.

Встановлено, що у Середино-Будському, Роменському та Сумському районах ліси та самозаліснені території, нікому не передані у власність чи користування, є своєрідними осередками біорізноманіття у межах яких зростають (мешкають) види включені до «Червоної книги України», до «Переліку видів рослин, тварин та грибів, які підлягають особливій охороні на території Сумської області», до «Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі» (Бернської конвенції), «Європейського Червоного списку», «Червоного списку Міжнародного Союзу охорони природи». За результатами досліджень виділено 28 територій площею близько 2300 га, перспективних для створення заказників місцевого значення.

За результатами виконання науково-дослідної теми підготовлено звіт, текстова частина якого становить 235 стор. друкованого тексту, включає п'ять розділів **(РОЗДІЛ 1.** МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ; **РОЗДІЛ 2.**РОМЕНСЬКИЙ РАЙОН: СТАН ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТЕРИТОРІЙ, ВИЗНАЧНИХ ТЕХНІЧНИМ ЗАВДАННЯМ; **РОЗДІЛ 3.** СЕРЕДИНО-БУДСЬКИЙ РАЙОН: СТАН ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТЕРИТОРІЙ, ВИЗНАЧНИХ ТЕХНІЧНИМ ЗАВДАННЯМ; **РОЗДІЛ 4.** СУМСЬКИЙ РАЙОН: СТАН ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТЕРИТОРІЙ, ВИЗНАЧНИХ ТЕХНІЧНИМ ЗАВДАННЯМ; **РОЗДІЛ 5.** ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ РІДКІСНИХ ВИДІВ). У списку використаних літературних джерел представлено 82 праці.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГОСПДОГОВІРНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОБОТИ,ЯКІ ВИКОНУВАЛИСЯ У 2021 рр. НА КАФЕДРІ ЕКОЛОГІЇ ТА БОТАНКИ

№	Назва наукового проекту (теми)	Номер держреєстрації	Виконавці-викладачі, аспіранти кафедри
1	Розроблення проєктів створення територій та об`єктів природно-заповідного фонду	0121U113558	проф. Скляр В.Г., доц. Скляр Ю.Л., проф. Жатова Г.О., доц. Клименко Г.О., доц. Баштовий М.Г., доц. Кирильчук К.С., доц. Зубцова І.М., асп. Ярошенко Н.П. асп. Коплик Я.В., асп. Коршикова К.
2	Спеціальні дослідження біорізноманіття в районі планованої діяльності ПАТ «СУМИХІМПРОМ»	-	проф. Скляр В.Г., доц. Скляр Ю.Л.

ТЕМА № 1. На замовлення Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації розроблено 14 проектів створення у Сумській області нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. У проектах, зокрема, представлено:

1) Вступ та узагальнений паспорт;
2) Лист-клопотання щодо необхідності створення заповідного об'єкта;
3) Лист-схвалення клопотання;
4) Наукову характеристику природних комплексів, території, перспективної для заповідання та обґрунтування доцільності та необхідності її оголошення територією (об'єктом) природно-заповідного фонду;
5) Матеріали погодження з землевласниками, землекористувачами, органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади (залежно від підпорядкування земельних ділянок);
6) Висновки та експлікацію земель відділу (управління) держгеокадастру відповідного адміністративного району;
7) Картографічний матеріал з вказаним положенням об'єкта природно-заповідного фонду, який є погодженим з відділом (управлінням) держгеокадастру в районі, землевласником чи землекористувачем, відповідним органом місцевого самоврядування, органом виконавчої влади (згідно законодавства);
8) Висновки із проектом режиму охорони та використання проектованої

території (об’єкта) природно-заповідного фонду.

<u>ТЕМА № 2.</u> На замовлення ПАТ «СУМИХІМПРОМ» вивчено стан біорізноманіття у межах санітарно-захисної зони шламонакопичувача цього підприємства та ділянки річки Псел на відстані 500 м вище та 500 м нижче від випуску зворотних освітлених вод.